

Marchien Jantje Zwitsers

- de oudste inwoner van Overijssel -

D. Hesselink-Zweers

In het vorige nummer stond het artikel 'Tweehonderd jaar Burgerlijke Stand'. Hierin werd geschreven dat de oudste inwoner van Hardenberg aller tijden, mevrouw Zwitsers, in 1993 haar 107de verjaardag vierde. Attente lezers wezen ons erop dat ze toen haar 108ste verjaardag vierde en dat dit niet haar laatste was. Ze stierf op 16 januari 1995, op ruim 109-jarige leeftijd.

Jantjes voorouders

Johann Wilhelm 'Jan' Schwitters werd in 1803 geboren in Dornum, een dorpje in Ostfriesland aan de Waddenkust. Jan was een zoon van boekbinder Schwittert Schwitters en Christina Ariëns. Jan werd smid, kwam naar Nederland en trouwde in 1840 met Marrigje Henderiks Wierbos uit Pesserveld bij Hoogeveen. Het echtpaar vestigde zich in de Westerslagen van het Heemerveen. Hun smederij annex boerenwoning lag aan de Dedemsvaart, nabij Sluis 7. Later werd dit ook wel de weg Zwolle-Coevorden genoemd en werd het huis aangeduid met wijk P-30 (nu Dedemsvaartseweg-Noord 28). Vanwege de Duitse afkomst van de familie werd de achternaam in de akten van de Burgerlijke Stand ook gespeld als Schwitter(t)s of Zwittert.

Het paar kreeg vijf kinderen, waaronder een tweeling. Toen de smid in januari 1874 stierf, was alleen het oudste kind, zoon Zwittert (geb. 24-02-1843), nog in leven. Hij volgde zijn vader op in de smederij en had de zorg voor moeder. Enkele maanden later trad hij in het huwelijk met de zes jaar jongere Berendina, dochter van schipper Jan Willem Vredenberg en Jantje Reinders te Avereest.

Het huwelijk van grofsmid Zwittert en Berendina werd gezegend met acht kinderen, van wie er twee op jonge leeftijd stierven. Marchien Jantje was het zesde kind en zag het levenslicht op 3 december 1885 en werd vernoemd naar de beide opoes. Grootmoeder Marrigje Wierbos was ruim een jaar tevoren gestorven en de andere grootmoeder Jantje Reinders stierf de dag voor haar geboorte.

De boerenplaats van de familie Zwitsers in de Westerslagen te Lutton aan de Dedemsvaart werd in juli 1935 te koop aangeboden.

Vruchtbare - Boerenplaats Lutton.

Notaris SCHUT te Heemse (A.H.) is voornemens

Dinsdag 29 Juli 1935,

om drie (15) uur in het Hotel 'Het Jachthuis' te Lutton te doen inzetten en 14 dagen later aldaar te verkopen, voor de familie ZWITSERS:

Hun vruchtbare boerenplaats,

bestaande uit huis en erf met schuur, tuin en bouw- en grasland, een en ander ter grootte van 477.50 H.A., gunstig gelegen te Lutton a. d. Dedemsvaart en t. d. Westerslagen.

Te veilen in 6 perceelen en massa.

Zonder opvolger in de smederij ging vader Zwitsers naast het smidswerk zich ook toeleggen op de landbouw. Moeder Berendina was 74 jaar oud toen zij in 1924 overleed. Vader Zwittert stierf vier jaar later

op 85-jarige leeftijd. Inmiddels waren de oudste broers van Jantje getrouwd. Jan Willem (1876) was machinist en woonde in Coevorden, waar hij in 1907 getrouwd was met Hendrikje Brons uit Dalen. Broer Jan (1883) was onderwijzer en trouwde in 1911 te Lonneker met Loltje Folkertina Brouwer uit Weststellingwerf. Zij woonden onder andere in Nederlands Indië en Zeist. De jongste broer Willem Zwittert (1888) werkte later als boerenknecht bij onder anderen de familie H. Klifman in Brucht en P.J. Hofstede in Lutton.

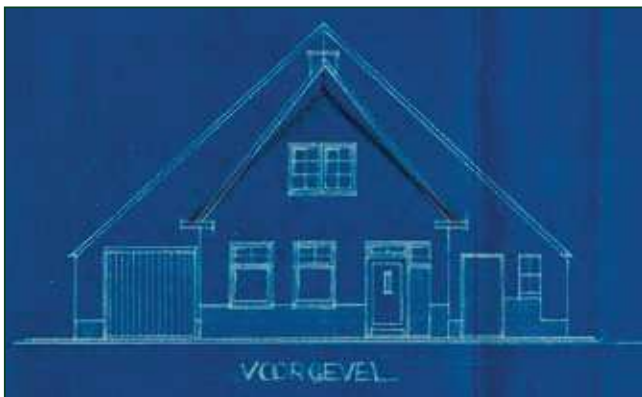
Verkoop en verbouw

In juni 1935 boden de zes kinderen ruim twee hectare grasland te koop aan. Een maand later verscheen de advertentie waarin ze eveneens hun vruchtbare boerenplaats te koop zetten. Het perceel bestond uit huis en erf met schuur, tuin en bouw- en grasland, een en ander ter grootte van ruim 5½ hectare. Op 6 oktober zou notaris Schut de boedel veilen en verkopen in hotel 'Het Jachthuis' in Lutton. De percelen werden samen op bijna f 5.000,- ingezet. Op 1 oktober kwam de notaris bij de familie Zwitsers thuis voor het houden van een zogenaamd boelhuus. Er moesten vier melkkoeien worden verkocht evenals vier beste vaarzen, melk- en deelgereedschap, een

De grafstenen van Berendina Vredenberg en Zwittert 'Willem' Zwitsers op het kerkhof in Lutton.

partij hooi, 3½ vim ongedorste rogge, een partij mest en 35 are te velde staande aardappelen. Ook werd de complete inboedel te koop aangeboden. Behalve kasten, tafels, stoelen, klok, spiegel, schilderijen, glas en aardewerk wilde men eveneens de gehele smidsinventaris, bestaande uit aambeeld, boormachine, blaasbalg, bankschroeven enzovoort verkopen. Het vee kon elke dag in de wei bezichtigd worden. We weten niet precies wat er allemaal werd verkocht. Het was in elk geval genoeg om de jongste broer uit te kopen.

Jan Willem, Jan en de drie vrijgezelle zusters, resp. Aleida Jacoba, Marchien Jantje en Dina lieten in de zomer van 1936 het woongedeelte van de boerderij op P-30 verbouwen. De belendende percelen behoorden destijds aan Jakob Leffers en Willem van Dijk. De woning van de familie Zwitsers werd voorzien van een tonnenstelsel en werd aangesloten op de waterleiding. Twee jaar later werd aan de kant van buurman Van Dijk een stook- en bergplaats gebouwd van drie bij zes meter.

De gezusters Zwitsers

De drie ongetrouwde dames Zwitsers verhuurden het achterste deel van hun huis aan de familie Evert Prinsen. Aleida Jacoba stierf in 1961, enkele dagen voor haar 83ste verjaardag. Toen de overgebleven zusters op leeftijd kwamen, werd de boel verkocht aan A. Tibben, die de boerderij afbrak en het woonhuis verbouwde. De huurder Prinsen vertrok evenals de zusters richting Hardenberg. Later werd het voormalige huis van de familie Zwitsers bewoond door het echtpaar Allerliefste. Nu wordt het bewoond door het gezin van Jan Hendrik en Jannie Tuin.

Jantje heeft tot haar 85ste in Lutten gewoond. De postbode, die vroeger de AOW bij ouden-van-dagen thuis bezorgde, kreeg dan van mevrouw

Het huis van de familie Zwitsers met rechts het stookhokje.
(Collectie www.gouwebuurt.nl)

Bouwtekening van de verbouw in 1936.

Jantje Zwitsers.
(Collectie Fam. Veenhuysen)

stuk was, had ze een krukje nodig om bij de bovenkastjes te komen. Daardoor is ze ook wel eens lelijk ten val gekomen.

De oudste in Hardenberg

Op haar 102de verjaardag ging de vlag uit en 's ochtends was er feest in de recreatiezaal voor de oudste inwoner van Hardenberg. De krant schreef dat haar broers en zusters al lang overleden waren, dat de jaartjes gingen tellen en bepaalde ouderdomsverschijnselen zich lieten gelden. Zo

Zwitsers als bedankje een stuiver: *Doar kun ie mooi een borreltien van kopen.* De tijd dat de borrel een stuiver kostte, lag toen al in een ver verleden. Met haar zus Dina bewoonde Jantje vanaf 1970 een benedenwoning van het bejaardenhuis 'Oostloorn' aan de Rheezerweg te Heemse. Toen haar zus in januari 1977 overleed, moest Jantje verhuizen naar een kamer op de bovenverdieping. Later verhuisde ze met alle inwoners naar het nieuwe Oostloorn aan de J.C.J. van Speykstraat in Hardenberg.

Mevrouw Veenhuysen, die haar de laatste twintig jaar trouw bezocht en hielp, weet nog dat Jantje het werk op de boerderij het belangrijkste in haar leven vond. Ook vertelde Jantje over haar vader die soms op de schaats van Lutten naar Zwolle reed voor een boodschap. Toen ze al over de honderd, en stokdoof was, raadde iemand haar aan een gehoorapparaat te nemen. *Nee hoor, nu nog niet...* was haar reactie. Omdat ze klein van

De drie zusters zijn naast elkaar begraven op het kerkhof van Lutten. Rechts de 109-jarige Marchien Jantje Zwitsers, geboren 03-12-1885, overleden 16-01-1995 en begraven op vrijdag 20-01-1995.

Zingend wordt de 102-jarige Jantje Zwitsers de recreatiezaal van Oostloorn binnengehaald. V.l.n.r.: mw. A.M. Veenhuysen-van Doodeweerd, de jarige mw. M.J. Zwitsers en mw. G.J.A. Lakke, directeur van Oostloorn. (Collectie fam. Veenhuysen)

had ze last van doofheid en was ze niet zo bijster best meer ter been. Ze wist echter nog heel goed wat er om haar heen gebeurde. Omdat burgemeester Van Splunder de begrotingsraad moest voorzitten, liet hij zijn echtgenote de honneurs waarnemen. Voorzitter W. Hofman feliciteerde haar namens de Stichting voor Verzorging van Bejaarden en overhandigde een bloemstuk. Onder de aanwezigen bevond zich verder nog de Nederlands Hervormde predikant G.A. de Roos. In de feestelijk versierde zaal sprak mw. L. Kerssies-Wemmenhove namens de medebewoners, terwijl mw. J. Janssen een cadeau aanbood. Zij droeg daarna een door H. Schutte gemaakt gedicht voor. De krant schreef dat Schutte zelf het gedicht niet kon voordragen, omdat hij te schor was. De directeur, mw. Lakke, sprak van de allergrootste feestdag van het jaar in Oostloorn, nog groter dan Koninginnedag. 'Het

is een zegen om op deze manier oud te worden', zei de directeur, 'want mevrouw Zwitsers loopt de trap nog op en af en zij verstaat de kunst haar eigen leven in Oostloorn voort te zetten'. Voor een muzikaal intermezzo zorgden de dames C.H. Huisken-de Vente en A.M. Veenhuysen-van Doodeweerd, resp. op klarinet en dwarsfluit.

Een jaar later was Jantje nog altijd de oudste inwoner en kreeg een banketstaaf aangeboden die haar leeftijd (103) uitbeeldde. Zij ontving felicitaties en bloemen

van het burgemeestersechtpaar Van Splunder. Directeur ir. C.P. Koolhoven bood namens de directie stoelkussens aan en voorzitter W. Hofman overhandigde een bijzettafeltje.

De oudste van Overijssel

Op 106-jarige leeftijd werd Jantje de oudste inwoner van Overijssel. De tot dan toe oudst bekende inwoner, de heer J.H. Voortman uit Enschede, was 107 geworden en overleden. Vanwege haar doofheid gingen veel van de festiviteiten aan Jantje voorbij. Toch las burgemeester drs. H. Smit een felicitatie voor van de commissaris der koningin in Overijssel, de heer mr. J.A.M. Hendrixx, die tevens een bloemstukje liet aanbieden.

Op haar 107de verjaardag werd wederom feest gevierd. Toen bood burgemeester Smit namens het gemeentebestuur een bloemetje aan. In maart 1993 kreeg zij als oudste inwoner van Overijssel een poster overhandigd uit handen van gedeputeerde J. Dijkstra. Op de poster stonden alle activiteiten die in 1993 in het kader van het Europees jaar voor de ouderen en solidariteit tussen generaties zouden plaatsvinden in Overijssel.

Op 3 december 1994 werd Marchien Jantje 109. Burgemeester Smit en zijn vrouw kwamen naar de 'Appelpit' in Oostloorn om haar te feliciteren. In de Zwolse Courant verscheen toen een artikel over de gemiddelde leeftijdsverwachting van de mens. Volgens de heer Van Dam uit Barneveld, die al jarenlang alle honderdplussers in de gaten hield, telde Nederland nu voor het eerst vier 109-jarigen. Marchien Jantje Zwitsers stierf in januari 1995, op ruim 109-jarige leeftijd.

Rond die tijd was de in 1990 overleden Jan Machiel Reijkskens de oudste Nederlander ooit, hij werd 111 jaar en 7 maanden. Van een man uit Putten, die 112 geworden zou zijn, werd het geboortebewijs in Duitsland niet gevonden. Volgens de kranten van die tijd had de oudste mens ter wereld ruim 120 jaar geleefd. Anno 2011 is Reijkskens nog steeds de mannelijke recordhouder. Hij is echter voorbijgestreefd door diverse dames, waarvan Henny van Andel-Schippers met 115 jaar de oudste was.

Met dank aan:

- Dhr. en mw. Oelen
- Dhr. en mw. Veenhuysen
- Dhr. R. Overweg
- Erwin Wolbink
- Jannie Luisman